

Hr Helir-Valdor Seeder
Põllumajandusminister
Põllumajandusministeerium

.05.2008 nr OSIV-2-2.1/08/

Hr Ivari Padar
Rahandusminister
Rahandusministeerium

Maaelu Edendamise Sihtasutuse tegevus laenude ja tagatiste väljastamisel

Austatud härra minister

Riigikontroll viis 2006. aasta lõpus Maaelu Edendamise Sihtasutuses läbi kontrollitoimingud, et veenduda, kuidas on täidetud 2005. aastal avalikustatud auditis "Maaelu Edendamise Sihtasutuse majandustegevus perioodil 2003. a kuni 2004. a I poolaasta" esitatud ettepanekuid. Riigikontroll juhtis toona auditis tähelepanu sellele, et sihtasutuse põhikiri ei olnud kooskõlas muutunud õiguskorraga ja paljudel juhtudel ei olnud kinni peetud krediteerimisreeglitest. Samuti vajasid täiendamist mõningad laenutegevust ja laenude tagamist käsitlevad juhendid. Seekordsel kontrollimisel sellekohaseid puudusi ei tuvastatud ning paranenud oli laenude tagamise korraldus.

Analüüsides Maaelu Edendamise Sihtasutuse tegevust peab Riigikontroll vajalikuks juhtida Põllumajandusministeeriumi tähelepanu Maaelu Edendamise Sihtasutuse laenutegevuse põhjendatusele.

Riigi tugi põllu- ja maamajanduse ettevõtetele laenude ja tagatiste pakkumisel oli vajalik üheksakümnendatel aastatel, kui seda liiki ettevõtetele oli keeruline rahastada tootmise arendamist ainult pangalaenude abil.

Viimase kümnendil on pankade suhtumine põllu- ja maamajanduse ettevõtetele laenamisele muutunud. Alates MESi loomisest 2002. aastal on krediitiasutuste laenud põllumajandussektoris kasvanud üle viie korra, ulatudes 2007. aastal 3,1 miljardi kroonini. Samas on hüppeliselt vähenenud vajadus MESi laenutagatiste järele. Kui 2000. aastal tagas MES ligi kaks kolmandikku kommertspankade põllumajanduslaenudest, siis 2007. aastaks on MESi tagatiste osatähtsus langenud 9%-le.

Maaettevõtjate huvi vähenemine MESi laenuoodete vastu näitab, et sihtasutuse loomisel seatud eesmärgid on täidetud ning riigil puudub otsene vajadus toetada maamajanduse arengut riigi sihtasutuse kaudu antavate laenude ja tagatistega.

Olukorras, kus maaettevõtete vajadus MESi laenude ja tagatiste järele on järk-järgult vähenenud, on sihtasutuse põhitegevuseks kujunenud pankadele ning hoiu-laenuühistutele odava raha pakkumine. 2007. aastal moodustasid nimetatud laenud sihtasutuse laenudest 60%, sellest laenud pankadele 218 mln krooni keskmise intressiga 3,1% ning laenud hoiu-laenuühistutele 44 mln krooni keskmise intressiga 4,19%. Enamasti on laenulepingud fikseeritud intressiga ning sõlmitud 5–10 aastaks.

Hoiu-laenuühistutele väljastatud laenud on tavaliselt tagamata ning Riigikontrolli audititoimingud näitasid, et sihtasutusel puudub ülevaade laenude kasutamisest. Samuti on paljude hoiu-laenuühistute laenude tagasimaksmise tähtaeg saabunud, kuid sellele vaatamata reaalseid tagasimakseid ei ole tehtud, vaid MESist saadud täiendavate laenudega on refinantseeritud eelmisi laene.

Riigikontrolli arvates ei ole riigi sihtasutuse kaudu pankadele ja hoiu-laenuühistutele soodsate laenude andmine põhjendatud, kuna pankadel on võimalus hankida laenuvahendeid rahvusvahelistelt krediititurgudelt ning hoiu-laenuühistute kapital peaks kogunema eelkõige tema liikmete osamaksudest ja ühistu tegevusest saadavast tulust.

Vaatamata majanduskeskkonna muutumisele ei ole Maaelu Edendamise Sihtasutus ega Põllumajandusministeerium põllumajandusettevõtjatele laenude väljastamise otstarbekust analüüsinud. Aastaid on sihtasutuse tegevuse tulemuste hindamine keskendunud vaid sihtasutuse poolt väljastatud laenude kogumahule, tähelepanu pole pööratud laenude tulemuslikkusele maaettevõtluse arendamisel.

Pärast liitumist ELiga on riigi toetusmehhanismid maaettevõtluse arendamiseks märkimisväärselt avardunud ning lisaks MESile toetavad ettevõtluse arendamist ka PRIA, EAS ning KREDEX. Seejuures jaotavad PRIA ja EAS enamiku maaettevõtluse arenguks ettenähtud Euroopa Liidu toetustest.

Riigikontrolli arvates ei ole maaettevõtluse toetamine nelja eri institutsiooni vahendusel otstarbekas, kuna see põhjustab toetusmeetmete kattuvust, halduskulude suurenemist ning vähendab toetuste tulemuslikkust tervikuna.

Kuna MES on sihtasutuse põhikirjalised eesmärgid olulises osas täitnud ning maaettevõtluse arengu riigipoolne toetamine on korraldatud põhiliselt PRIA ja EASi kaudu, soovib Riigikontroll lõpetada riigi sihtasutuse vahendusel maaettevõtetele, pankadele ning hoiu-laenuühistutele laenude väljastamine ning MES likvideerida.

MESi likvideerimisel on riigil võimalus sihtasutuse kontrol seni kasutult seisnud vabu vahendid (170 mln krooni) maaettevõtluse arendamiseks tulemuslikumalt ja otstarbekamalt kasutada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Tarmo Olgo
Peakontrolör
IV auditiesakond

Tel 640 0776
tarmo.olgo@riigikontroll.ee